
Dejme křídla našim univerzitám

Dejme křídla našim univerzitám

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

12.5.2008, autor: Mirek Topolánek

Téměř dvacet let žijeme ve svobodné společnosti. Ale ke kvalitnímu životu jen svoboda nestačí. Nutná je i otevřenost. Stav, v němž každý díky péči může dosáhnout úspěchu. Stoupat na společenském žebříčku bez ohledu na to, z jakých poměrů pochází. Důležitým předpokladem něčeho takového je dnes co nejlepší vzdělání.

Závislost úspěchu na něm se dramaticky zvyšuje. Stále více mladých lidí se snaží jej získat. Tím větší je pak jejich zklamání, když jim tato možnost zůstane odepřena. V drtivé většině právě těm, kteří pocházejí ze sociálně slabších rodin. Místo aby univerzity působily jako účinný nástroj otevřené společnosti, petrifikují rozdíly.

Netrestejme už za původ

Často opakujeme, že vzdělání je ta nejlepší investice. Proč ale neumožníme všem lidem, kteří k tomu mají předpoklady, aby dostali šanci? Všichni víme, že vzdělání ve skutečnosti není bezplatné, že náklady na studia jdou měsíčně do tisíců. Sociálně slabší uchazeče tak trestáme dvakrát. Tím, že mají ztíženou možnost se na univerzitu dostat. A tím, že v »bezplatném« systému nefunguje systém stipendií a půjček pro ty, kdo obtížně zvládají náklady studia.

Potřebujeme otevřít vysoké školy, a to nepůjde jinak než reformou jejich financování. Přestaňme populisticky mluvit o školném - jako by šlo o podstatu reformy! Cílem není vybírat od studentů peníze, ale rozšířit možnosti studia. Mluvme tedy o grantech, půjčkách a spoření na vzdělání. Tím je třeba začít. Dalším krokem je motivace soukromého sektoru, aby více investoval do univerzit. Až na posledním místě je příspěvek samotného studenta, o jehož formě a výši debatujme. Vzdělání je ta nejlepší investice. Ta nejlepší soukromá investice. Úkolem státu je umožnit lidem, aby k této výnosné investici vůbec měli přístup. Vyplatí se to všem. Větší nabídka vzdělání znamená také růst inovačního potenciálu a konkurenceschopnosti. Moderní otevřené společnosti nenabízejí světu levnou pracovní sílu, ale vysoce kvalifikované odborníky a do svých špičkových univerzit a výzkumných pracovišť lákají ty nejlepší světové mozky. Pro malou zemi bez velkých surovinových zdrojů je to jediná cesta k úspěchu. Dokážeme se vyrovnat takovému Finsku či Estonsku? Jsem přesvědčen, že to můžeme dokázat.

Svobodu univerzitám

Zahájili jsme reformu výzkumu a vývoje, teď musíme pokračovat reformou vysokého školství. Uznávání experti prokázali, že čím více autonomie a odpovědnosti vysoké školy dostanou, tím efektivněji fungují.

Umožněme vysokým školám, aby si mohly navzájem konkurovat, aby mohly ke státním dotacím získávat peníze ze soukromých zdrojů. Aby na počtu studentů, výši rozpočtu a dosažené prestiži přímo pocítily, jak přispívají k rozvoji poznání a růstu inovačního potenciálu naší země.

Vytvořme pro ně stejné podmínky, jaké mají v zemích, jejichž univerzity patří k nejlepším. Zároveň ale po nich musíme chtít, aby se v této první lize co nejdříve objevily.

Nejvíce bolí špatné reformy

Nejde však jen o špičkové univerzity. Vývoj ve většině vyspělých zemí ukazuje, že roste poptávka po bakalářském studiu. Ne všichni se uplatní v laboratořích a výzkumných ústavech. Otevřeme tedy konkurenci i na nižším stupni vysokého školství.

Kvalitní reforma přinese nižší nezaměstnanost, vyšší příjmy a tím i větší výběr daní a odvodů do solidárních systémů. Kvalitní vzdělání také zvýší zaměstnanost ve vyšším věku. To významně napomůže řešit problémy penzijního systému a zvýšit solidaritu.

Důsledné a komplexní reformy zpravidla nebolí tolik, jako reformy polovičaté. Věřím, že dnes konané Inovační fórum k Bílé knize terciárního vzdělávání ukáže odhodlání nás všech učinit vysoké školy v této zemi otevřené a konkurenceschopné. A některé z našich univerzit dostat na nejvyšší příčky světových žebříčků. Učiňme z vysokých škol skutečné výtahy k úspěchu.

Vzdělání je ta nejlepší soukromá investice. Úkolem státu je umožnit lidem, aby k tak výnosné investici vůbec měli přístup.